

Загибель в окопах над Горинню

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника Острога

Сто років тому – 3 липня 1920 р. – у боях із більшовіками на Острожчині загинув один із старших кавалерійських командирів Війська Польського підполковник (звання присвоєно посмертно) **Юзеф Дунін-Борковський**.

Дунін-Борковський – давній польський магнатсько-шляхетський рід, одне з відгалужень роду Дуніних, генеалогою якого можна простежити до початку XII ст. До нього належать також Дуніни-Карвіцькі, Дуніни-Безжинські, Дуніни-Жуковські, Дуніни-Вонсовичі, Дуніни-Раєвські та ще півтора десятка ліній.

Після воєн Богдана Хмельницького і втрати Річчю Посполитою Смоленщини і Лівобережної України син королівського полковника Василь Касперович Дунін-Борковський присягнув Війську Запорозькому у московському царстві, перейшов у православ'я і став чернігівським козацьким полковником, а пізніше – генеральним обозним (друга за статусом особа в Українській гетьманській державі). Прославився, насамперед, як неперевершений політичний змовник – двічі по чергово очолював успішні змови з метою повалення гетьманів Многогрішного й Самойловича, при цьому сам відмовляючись від булави. По-друге, Василь Дунін-Борковський був визначним церковним благодійником і меценатом шкіл. А портрети, недоброчинцівші ширили про нього чутки як про чаклуна, алхіміка й навіть вампіра-вовакулаку (дехто з сучасних авторів називає його «Українським Дракулою»).

Нашадки генерального обозного Василя Дуніна-Борковського за царизму обіймали губернаторські пости в Могильові на Дніпрі, Катеринославі, Вологді і навіть на Волині (у Житомирі). А серед близьких знайомих Тараса Шевченка 1840 рр. знаходимо чернігівського землевласника Петра Дуніна-Борковського, дружин якого – український художник і Глафірі Псьов – наш геній дав настанови з рисунка і живопису.

Більшість же Дуніних-Борковських з інших відгалужень роду проживали у Речі Посполитій, а після її поділу – у Королівстві Галичина Австрійської імперії і

Царстві Польському Російської імперії. 1683 р. Юрій (Єжи) Дунін-Борковський прославився у битві за Відень. 1818 р. його нащадки отримали графський титул від імператорів Австрії. До графського роду Дуніних-Борковських належить визначна українська письменниця XX ст. – авторка історичної прози й археологиня – **Натанела Королева**.

Чи кавалерист Юзеф Дунін-Борковський, який улітку 1920 р. загинув в боях на Острожчині, належав до графської чи нетитулованої лінії давнього роду, поки що невідомо. Він народився 19 лютого 1879 р. у Флоренції у родині землевласника з Поділля (сучасне Тернопільля). Учився у Дрездені, Сорбонні (Париж), пройшов однорічну обов'язкову військову службу в австрійській кавалерії, ставши хорунжим резерву.

З початком Першої світової війни вступив у Польські Легіони – добровільній військовій формуванні, створені з ініціативи Юзефа Пілсудського у складі австро-угорської армії з метою збройної боротьби з Російською імперією за відновлення незалежності Польщі. За три фронтові роки пройшов шлях від командира кінного взводу до командира 2-го полку уланів.

Улітку 1918 р. він узяв участь у збройному виступі польських легіонерів проти австрійського командування, потрапив у полон і промайшов через табори в Угорщині. У дні розвалу імперії і проголошення незалежності Польщі (жовтень – листопад 1918 р.) Юзеф Дунін-Борковський вступив у Військо Польське, що формувалося, й отримав там звання ротмістра та доручення формувати окрему кінну військову частину. Спочатку

це був 2-ий полк кінних стрільців, пізніше його перейменували на 9-ий полк уланів Малопольських. Наприкінці 1918 р. – першій половині 1919 р. полк Дуніна-Борковського воював з українськими військами, а пізніше – з більшовіками.

1 грудня 1919 р. командир полку отримав звання майора. На чолі свого полку майор Дунін-Борковський був активним учасником Київської наступальної операції Війська Польського й армії Української Народної Республіки проти більшовиків у квітні – травні 1920 р., а пізніше – оборонних боїв у час відступу польсько-українських союзних збройних сил.

3 липня 1920 р. майор Юзеф Дунін-Борковський загинув під час оборони мосту на річці Горинь під селом Зозулінці за три кілометри від залізничної станції Оженин у черняхівському напрямку. («3 тим-то полком своїм – кожним дитям – підполковник, під час відступу, коли вже стали за Горинню, в окопах, боронячи переправу, знайшов смерть. Вже маючи вихід потягом до Варшави, прийшов до окопів, щоб самому побачити, чи добре там його хлопцям ведеться, і попрощатися з ними. Незважаючи на сильний вогонь кулеметів з хат села Черняхів під Стадниками, хоробро переходив з окопу в окоп, але, вражений кулею в шию, впав на місці», – свідчить очевидець). Був похований на цвинтарі в м. Дембича (нині повітвий центр Підкарпатського воєводства, у якому наприкінці 1918 р. він розпочав формування свого кавалерійського полку). Наступного 1921 р. йому було посмертно присвоєно звання підполковника і вручено Срібний хрест ордена «Віртути Мільтарі» («Вісьськова Доблесть»). Цю ж відзнаку (на фото) від Польської держави отримав і 9-ий полк уланів Малопольських.

98 років тому – 3 липня 1922 р. – на місці окопу, де загинув Юзеф Дунін-Борковський, було урочисто насипано помпальний курган. На дніх до нас звернувся пошуковець з Польщі з проханням допомогти віднайти це місце.